

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Філологічний факультет

Кафедра української літератури

Дипломна робота

магістра

на тему:

«Художня інтерпретація жіночих образів у творчості Т. Шевченка»

«The artistic interpretation of female images in the works of T.Shevchenko»

Виконала: студентка денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія 035.01 Українська мова та
література

Трубецька Аліна Євгенівна

Керівник: к.філол.н., доц. Чикур Л.Д. _____

Рецензент: к.філол.н., доц. Ткачук О.Є.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ __ від «__» листопада 2017 р.

Завідувач кафедри

_____ доц. Шупта-В'язовська О.Г.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Захищено на засіданні ЕК № 2

протокол № __ від «__» _____ 2017 р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бал)

Голова ДЕК

_____ доц. Шупта-В'язовська О.Г.
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Фемінне начало у творчій свідомості Т. Шевченка	
1.1. Гендерний аспект у творчості митця: «ендиміонський» мотив у творчості Т.Г. Шевченка.....	6
1.2. Маскулінне і фемінне начало у художній картині світу Тараса Шевченка.....	17
Розділ 2. Кохані жінки в житті та творчості Т. Г. Шевченка	
2.1. Сторінки інтимного життя письменника.....	24
2.2. Жінки та їх прототипи у творчості Т.Шевченка.....	31
Висновки.....	57
Список використаних джерел та літератури.....	60
Додатки.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Історія світової літератури зберігає немало яскравих сторінок, коли саме образ жінки та її присутність у житті митця забезпечували його творінням літературну вічність, стаючи джерелом його мистецької наснаги та натхнення. Цей письменницький пантеон нескінченний і включає в себе безліч імен і сторінок творчості, серед яких привертає увагу і постать великого Кобзаря.

Поезії митця склалися на тернистих дорогах його життя. Писались і на рідній землі (хоч таких творів, на жаль, не більшість), і в мандрах, і в казематах, і в Закаспійських пустелях, і в туманному Петербурзі. Але поетова рука створила рядки, які стали віщими та вічними для рідного народу. Його твори – це насамперед поетові роздуми, думи, мрії, сподівання про долю свого народу і поневоленої України. Але водночас – це і його невимовний душевний біль, крах надій, трагедія серця, коли Кобзар говорить не лише про тяжке буття рідної землі, а й про особисте, потаємне, хвилююче для самого себе як звичайної людини, в житті якої присутня жінка – мати, сестра, кохана, друг, радник .

У світовій ліриці небагато є рівних Т. Шевченку митців, які б з такими любов'ю і сумом оспівували жінку-матір, сестру, кохану, дружину. Для Кобзаря жіноча доля була згустком особистого болю, що запікся в серці. В поезії Т. Шевченка звучить протест проти безправ'я жінки, проти наруги над нею. Семантика образу жінки в творчості Т. Шевченка багата й різноманітна, але завжди пов'язана з долею України, завжди формується на межі божественного й кривдного, або ж – сатанинського. У своїй поезії Тарас Шевченко викриває соціальні причини безправ'я жінок, показує, як кріпосницький лад з його фактичним рабством призводить до наруги над людською гідністю, над

жіночністю і материнством. Т. Шевченко – гнівний борець проти соціальної несправедливості, а жіночі понівечені долі – яскраві підстави для тієї боротьби. З перших сторінок «Кобзаря» читач поринає у безмежний дивосвіт Шевченкових образів

Обрана нами тема звичайно мала своє вирішення у шевченкознавстві. Існує велика кількість праць, що досліджує особисте життя Шевченка. Більшість шевченкознавців з особливою зацікавленістю звертаються до цієї теми. Бо саме з'ясування моментів особистого життя дає підстави зрозуміти більшість його творів.

Як бачимо, ця тема була завжди актуальною в контексті сучасних літературознавчих пошуків. Інтересом наших наукових пошуків стала тема жіночих образів у творчості Тараса Шевченка, до якої ми віднайшли свій підхід. Розробкою даної проблеми займалися багато науковців, представники різних галузей науки: В. Красицька, Т. Бовсунівська, Є. Колесникова, О. Мамедова, І. Петровська, Ю. Івакін, В. Пахаренко та інші. Проблема жінки в творчості та житті поета – іманентний предмет уваги науковців та дослідників. Слід відзначити, що ця частина життя Кобзаря привернула увагу Т. Бовсунівської, Т. Доценко, В. Ковтун, Є. Колесникової, В. Оксенюк, Д. Чуб, Т. Чумак, А.Цвід та ін. Нещодавно відбулася презентація роману-перформансу в картинах і етюдах відомої української письменниці Антонії Цвід «Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка» – це видання в трьох книгах про життя й кохання Тараса Шевченка, яке об'єднує романи: «Возлюбленик муз і грацій», «І темні ночі, і ласки дівочі» та «Як русалки місяць ловлять». Вихід у світ цього твору став знаковою подією в сучасній українській літературі. В романі-трилогії «Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка» вперше в українській художній літературі в такому обсязі розробляється тема кохання Шевченка всього його життя. Охопивши чималий об'єм архівного матеріалу, авторка спробувала вивести образ митця через призму стосунків з жінками –

натхненницями його шедеврів, що дає змогу якнайповніше розкрити суть генія яко людини, чоловіка, поета і митця.

Дослідники-шевченкознавці, які займаються саме даним аспектом вивчення творчості великого поета, одностайні у своїй позиції: жінки, які жили у серці митця, по-різному залишали слід у його житті, але, без сумніву, відіграли значну роль у його діяльності і як поета, і як художника.

Але, незважаючи на це, сьогодні існує потреба у дослідженні, яке б узагальнило, систематизувало існуючі відомості з даної проблеми.

Враховуючи все вищесказане, нами і була обрана тема дипломної роботи: " Художня інтерпретація жіночих образів в творчості Т.Г. Шевченка".

Об'єкт дослідження – Особливості творчого генія Т.Г.Шевченка

Предмет – виокремлення та інтерпретація жіночих образів у творчості Шевченка.

Мета роботи: дослідити основні аспекти художньої інтерпретації жіночих образів в творчості Т.Г. Шевченка.

Відповідно до мети були визначені наступні **завдання**:

- 1) вивчити гендерний аспект у творчості Т.Г. Шевченка;
- 2) проаналізувати маскулінне і фемінне начало у художній картині світу Тараса Шевченка;
- 3) дослідити сторінки інтимного життя письменника;
- 4) виокремити образи жінок та їх прототипів у творчості Т.Шевченка.

Для розв'язання поставлених завдань нами були використані такі **методи дослідження**: теоретико-критичний аналіз літератури з теми дослідження; зіставлення, узагальнення і синтезування здобутої інформації тощо.

Теоретичне значення - результати дослідження сприятимуть подальшому вивченню й глибшому розумінню творчості Т.Г. Шевченка в сучасному літературознавстві.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 63 найменування та додатків. Повний обсяг роботи: 67 сторінок.

ВИСНОВКИ

Тарас Григорович Шевченко – геніальний український письменник, його спадщині судилося пройти крізь віки і залишитися невмирущою і популярною. Він прожив лише 47 років, з яких тільки дванадцять із половиною був вільною людиною. Т. Шевченко мав два покликання від Бога: поета і художника. Свою творчість Шевченко почав як художник, але переважав в ньому талант поета котрий вийшов з глибин українського народу, розумів становище, переконання та сподівання українців. За допомогою своїх віршів Великий поет мав намір показати справжнє становище українців в ті часи, нічого не приховуючи, говорячи у своїх поезіях тільки правду.

Творчість Тараса Шевченка вважаємо духовною основою формування української нації, тому що для українців усіх поколінь Великий Кобзар став могутнім джерелом національної свідомості, справжнім виразником національної ідеї, втіленням сподівань на кращу долю та вільне життя.

Упродовж свого життя Тарас Шевченко створив неперевершені жіночі образи, які нас захоплюють, зачаровують і відкривають перед нами незвідані грані духовного світу жінки. Вродливими, тендітними, прекрасними змальовує поет українських дівчат, молодиць, з непідробною любов'ю й теплотою в душі описує жінок-матерів, які готові були на все, навіть на самопожертву, заради своїх дітей.

В Шевченкових жіночих образах злилися воєдино сердечні, щирі, теплі та лагідні почуття українців. Основу цих почуттів складає святість материнства взагалі й глибокопроникливі, найтонші відчуття, які невидимими нитками поєднують кожную матір з її дитиною. Підтвердження цьому знаходимо у дослідника Богдана Цимбалістого: «Коли запитали багатьох українців про їхнє дитинство, частіше чуються спогади, навіяні глибокою любов'ю і пієтизмом до матері». Упродовж історії язичницький культ Великої Матері трансформувалася

в культ Жінки-Матері, яка не тільки відповідно законам природи дає нове життя, але й постійно плаче і підтримує його своєю турботою, дбає про його майбуття. Слід відзначити, що жінка, дружина, мати була не тільки берегинею сімейного вогнища, а й, визначальною мірою, берегинею всієї української нації, її духовності. Адже передусім від матері дитина переймала рідну українську мову, пісню, віру, звичаї та традиції свого народу.

Різні вчені по-різному розшифровують Шевченкові закодовані, глибокорелігійні, філософські твори, але всі вони одностайні в тому, що лейтмотивом його творчості виступає обожнювання Жінки-Матері та створення воістину народного образу жінки – хранительки наших сакральних народних скарбів, образу, в якому відбилосся багатство української душі, особливості світовідчуття українців.

На основі узагальнення літератури з цієї проблеми в Шевченкових творах можна умовно виділити такі сюжетно-тематичні схеми: 1) тема зведення селянської дівчини; 2) нещастя дівчини-сироти; 3) гармонійна краса жінка-матері; 4) образ Божої Матері як втілення вищої справедливості.

Ввібравши в себе відлуння вікової народної мудрості, Тарас Шевченко в своєму «Кобзарі» з душевним щемом відтворює усі віхи жіночої долі: починаючи з дитячої приязні, дівочого кохання, щасливого подружнього життя, щастя материнства, – до зрадливого кохання та нещасливої старості.

Образ жінки в творах Т. Шевченка опoетизований, виступає символом самої України – прекрасної й сумної Батьківщини Великого Кобзаря, яка дала йому непересічний таланти, та не дала долі.

І на захист потоптаних жіночих прав встав гнівний Шевченко. Він зібрав воедино всі страждання закріпачених жінок всіх епох і голосно розказав про них цілому світові. Його жіночі образи – це насамперед незагойна, найболючіша рана кріпацтва.

Саме завдяки співучості Шевченкових віршів йому вдалося у своїх поезіях глибоко і ніжно змалювати усю складність материнської долі, всю біль материнської душі. Особливо, якщо ця мати любить, охороняє, прагне кращого для своїх дітей, але не має змоги цього зробити.

У тому шляху, який протягом життя проходять героїні творів Т. Г. Шевченка, немовби бачимо майбутній шлях людства, який йому необхідно подолати до морального очищення та духовного зцілення.

Підсумовуючи викладене, слід сказати, що Тарас Шевченко саме її величності – Жінці-Українці – надає визначальну роль у творенні українського національного життя. Так, у «Катерині» він у першу чергу підкреслює, що дівчина – українка, й за високими моральними якостями протиставляє її «москаликові». В першу чергу, Жінка для поета в усіх названих вище творах – хранителька родинного вогнища, продовжувачка роду, берегиня найкращих сімейних традицій. Він звертається до свідомості кожного українця зі своїми думками про величне призначення Жінки в усі часи – створювати затишок в українській оселі, навчати своїх дітей рідній мові, співу українських пісень, дбати про їх культуру поведінки, гуманне ставлення до інших людей, про участь усіх членів родини у відзначенні національних свят, які закладають добро, милосердя, благодать у їхні душі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Балей Степан. З психології творчости Шевченка //Балей Степан. Збір. творів. У 5 т. Т. 1. -Львів-Одеса: ІФЛІС ЛФС "Cogito", 2002. - С. 174-210
2. Бовсунівська Т. Художня концепція жінки у творчості Тараса Шевченка / Т. Бовсунівська // Дивослово. – 1999. – № 11. – С. 2–6.
3. Бовуар Сімона де. Друга стаття: в 2 т. / Сімона де Бовуар; [пер. з фр.
4. Бородіна В. Спогади про Тараса Шевченка / В. Бородіна, М. Павлюка. – К.: Дніпро, 1982. – 299 с.
5. Вічний як народ: Сторінки до біографії Т. Г. Шевченка: навч. посібник / [автори-упорядники: О. І. Руденко, Н. Б. Петренко]. – К.: Либідь, 1998. – 272 с.
6. Галка Ієремія [Костомаров]. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке // Молодик в 1844 год. – Харків, 1843. – С. 157–185.
7. Генералюк Л. Універсалізм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва. – К. : Наук. думка, 2008. – 544 с.
8. Гончар Ю. Гендерний аспект сучасного літературознавства. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zahidshid.net/index.php?rt=akt&num=7&start=6>
9. Грабович Г. Шевченко як міфотворець: семантика символів у творчості поета. - К., 1991. - 186 с.
- 10.Дзюба І. М. З криниці літ: у 3 т. / І. М. Дзюба. – К. : Києво-Моги́л. акад., 2006 – 2007. Т. 2. : Шевченко і світ; Естетика і культурологія; Знайомство з десятою Музою ; "Бо то не просто мова, звуки..." ; Тернисті дороги порозуміння – 2006. – 976 с.

11. Доценко Т. Жінки у драмі кохання Т. Шевченка (Усний журнал) / Т.В. Доценко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2007. – № 5. – С. 2–16.
12. Зборовська Н. Код української літератури / Ніла Зборовська. – К.: «Академвидав», 2006. – 504 с.
13. Зінов'єва З. Тарас ШЕВЧЕНКО: “Любов є животворний вогонь у душі людини. І все, створене людиною під впливом цього божественного почуття, позначене печаттю життя і поезії”. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://peremoga-fastiv.com.ua/osobistosti/1549-taras-shevchenko->
14. Іванишин В.П. Непрочитаний Шевченко / Василь Іванишин ; Упоряд. Євген Філь ; Авт. передм. Сергій Квіт ; Всеукр. орг. "Тризуб" ім. Степана Бандера. - 2-ге вид. - Дрогобич : Відродження, 2001. - 30 с.
15. Кирилюк Є.П Т. Г. Шевченко : Життя і творчість / Є. П. Кирилюк. - К. : Держлітвидав : Худож. літ., 1959. - 675 с.
16. Ковтун В. Тарасові музи / В. Ковтун // Дзеркало тижня. – 2002. – 8–15 березня. – С. 19.
17. Колесникова Є. Слово «мати» в поезії Кобзаря / Є. Колесникова // Дивослово. – 1995. – № 5/6. – С. 9–11.
18. Левчук Л. Вісім жінок Т.Г. Шевченко. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chask.net/?p=26544>
19. Маланюк Є. Книга спостережень. Фрагменти. Від Кобзаря до нації : студії і роздуми / Євген Маланюк ; авт. передм. С. Білокінь. – К. : АТІКА, 1995. – 235 с.
20. Малярєнко Л. Шевченко - духовний батько нації : (Батьківська педагогіка та філософія родинності вШевченковій творчості) [Текст] / Л.Малярєнко // Початкова школа. - 2001. - № 3 . - С. 24-26
21. Манжела Б. Дві любові Тараса Шевченка //«Слово Просвіти» № 23

- (712), 2013 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.shevkiivlib.org.ua/arhiv/podii/809-mitets-na-storinkah-zmi-2013-dvi-lyubovi-tarasa-shevchenka.html>
- 22.Момот Н. Шевченків щоденник: жанрова гетерогенність як стратегія тексту [Текст] / Н. Момот // Слово і час. - 2005. - №3. - С. 20-28.
Н. Воробйової, П. Воробйова, Я. Собко]. – К.: Основи, 1994. – Т. 1. – 390 с.
- 23.Нахлік Є. Доля – LOS – Судьба : Шевченко і польські та російські романтики / Євген Нахлік. – Львів, 2003. – 569 с.
- 24.Нашого цвіту по всьому світу. Інформаційний портал українців світу. Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ 2015-2017. – Режим доступу: <https://svitua.org/> (дата звернення 18.11.2017) – Назва з екрана.
- 25.Оксенюк В. Жіночий образ в житті і творчості Т.Г. Шевченка / В. Оксенюк // Матеріали XLII наукової конференції Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Луцьк: Видавництво ВДУ, 1996. – Ч. 2. – С. 149–151.
26. Олійник О. Любові пам'ять незабуття : урок розвитку мовлення з української літератури : 9 клас : [за темою "Жінки в долі Тараса Шевченка"] [Текст] / Ольга Олійник // Українська мова й література в сучасній школі. - 2012. - № 3. - С. 29-36.
- 27.Пахаренко В. Тарас Шевченко (1814-1861). Сторінки нового підручника з української літератури / Василь Пахаренко // Українська мова та література. – 2004. – № 1. – С. 3 – 80.
- 28.Полтавки в гіркій долі Шевченка. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poltava-arenda.com.ua>
- 29.Романенко А. Любов у житті Тараса Шевченка. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vycherpno.ck.ua/lyubov-u-zhitti-tarasa-shevchenka->

chastina-i/

30. Рылев К. Любовниці в житті Шевченка. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vesti-ukr.com/kultura/41413-ljubovnicy-tarasa-shevchenko>
31. Салига Т. Шевченко і ми [Текст] : до 140-річчя поховання Великого Кобзаря в Каневі / Т. Салига // Дзвін. - 2001. - № 5-6 . - С. 141-143
32. Сімона де Бовуар. Друга стаття / Сімона де Бовуар. – К.: вид. «Основи», 1994. – Т. – 1. – 400 с.
33. Сліпушко О. Духовна держава Тараса Шевченка. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2013. – 127 с.
34. Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка / В. Л. Смілянська, Н. П. Чамата; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. - К. : Вища шк., 2000. - 208 с
35. Тарас Шевченко : Життя і творчість у документах, фотографіях, ілюстраціях / Авт.-упоряд.: В. Х. Косян, Г. П. Паламарчук, О. І. Полянничко, К. В. Чумак. - К. : Рад. шк., 1991. - 335 с.
36. Тарас Шевченко и женщины. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.ogo.ua/news/taras-shevchenko-i-jenschinyi-chast-2>
37. Творчий метод і поетика Т. Г. Шевченка / В. С. Бородін, Ю. О. Івакін, Є. П. Кирилюк та ін. ; Акад. наук Укр. РСР ; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. - К. : Наук. думка, 1980. - 503 с.
38. Ткаченко О. Шевченкові елегії часів неволі [Текст] / О. Ткаченко // Слово і час. - 2002. - № 3. - С. 12-18
39. Фаріон І. «Я на сторожі коло їх поставлю слово...» [Текст] / І. Фаріон // Київ. - 2014. - № 3-4. - С. 2-8.
40. Франко І. Шевченкознавчі студії / І. Франко. – Львів: Світ, 2005. – 472 с.
41. Францева О. Простір самоти [Текст] / О. Францева // Дніпро. - 2014. - № 4. - С. 42-44.

- 42.Харчук Р. Про Тараса Шевченка в незалежній Україні [Текст] / Р. Харчук / Українська культура. - 2013. - № 8. - С. 4-9.
43. Хоменко К. Шевченкіана як безцінний літопис у світі [Текст] / К. Хоменко, О. Пономаренко // Слово Просвіти. - 2013. - № 29 (718). - С. 12.
- 44.Цимбалістий Б. Родина і душа нашого народу / Богдан Цимбалістий // Українська душа. – К.: Думка, 1992. – С. 66–97.
- 45.Цікаві бувальщини із життя видатних людей [Текст] // Позакласний час. - 2014. - № 2. - С. 49.
- 46.Чайка В. За мотивами творів Тараса [Текст] / В. Чайка // Урядовий кур'єр. - 2012. - № 44 (4688). - С. 4.
- 47.Читомо - Культурно-видавничий проект [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ 2010-2017. – Режим доступу: <http://www.chytomo.com/> (дата звернення 5.12.2017) – Назва з екрана.
- 48.Чуб Д. Вороги й оборонці творчості Шевченка [Текст] / Д. Чуб // Світ Дитини. - 2011. - № 3. - С. 6-7.
- 49.Чуб Д. Жінки в житті Тараса Шевченка / Д. Чуб // Українська культура. – 1991. –№ 3. – С. 2–4.
- 50.Чуб Дмитро. Живий Шевченко. (Шевченко в житті). Видання друге, доповнене. Обкладинка П. Вакуленка. Мюнхен-Мельбурн, Видавництво «Дніпрова хвиля», 1963, С. - 22 - 46.
- 51.Чумак Т. Моральне приниження чи моральна велич жінки? (за творчістю Т. Шевченка) / Т. Чумак // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – № 2. – С. 22–33.
- 52.Шаф О. Мотив руйнації родинних стосунків у поезії Тараса Шевченка в гендерному ракурсі // Шевченкознавчі студії. – Випуск 15. –К.: ВПЦ "Київський університет", 2012. – С. 103–109.
- 53.Шевченко Т. Г. Кобзар. Повна ілюстрована збірка / [передм. І. Дзюби]. – Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. – 720 с.

54. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. / Редкол.: М.Г.Жулинський (голова) та ін. - К.: Наук. думка, 2001 . - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev.htm>
55. Шевченко Т. Усі твори в одному томі / Т. Шевченко. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 824 с.
56. Шелест Л. Т. Г. Шевченко. Відомості про перебування поета в Санкт-Петербурзі [Текст] / Л. Шелест // Все для вчителя. - 2014. - № 10. - С. 141-143.
57. Шугай О. Його любили княгині [Текст] / О. Шугай // Київ. - 2014. - № 3-4. - С. 155-163.
58. Шульга О. Чотири століття тривалістю дві години [Текст] / О. Шульга // Слово Просвіти. - 2013. - № 11 (700). - С. 10.
59. Ющук І. Феномен Шевченка і «Просвіта» [Текст] / І. Ющук // Слово Просвіти. - 2014. - № 42 (782). - С. 6-7.
60. Яблонська О. Поетична творчість Т. Шевченка у світлі етнопсихології // Слово і час. – 2011. – № 4. – С. 108–119. Н
61. Яблонська О.В. Творчість Т. Г. Шевченка в критиці і літературознавстві (40-60 роки ХІХ ст.) : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук (10.01.01) / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 1996. - 23 с.
62. Яновська Л. За ті сторінки зачепилося багато коріння [Текст] / Л. Яновська // Урядовий кур'єр. - 2013. - № 29 (4915). - С. 5.
63. Яновська Л. Творчість Шевченка стала голосом країни [Текст] / Л. Яновська // Урядовий кур'єр. - 2013. - № 44 (4930). - С. 48.

Фрагмент поеми «Тризна» Т.Г. Шевченка

Душе с прекрасным назначеньем
 Должно любить, терпеть, страдать;
 И дар Господний, вдохновенье,
 Должно слезами поливать.
 Для вас понятно это слово!..
 Для вас я радостно сложил
 Свои житейские оковы,
 Священнодействовал я снова
 И слезы в звуки перелил.
 Ваш добрый ангел осенил
 Меня бессмертными крылами
 И тихостройными речами
 Мечты о рае пробудил.

Души ваши очистивше в послушании истины духом, в братолюбии
 нелицемерно, от чиста сердца друг друга любите прилежно: порождени не от
 семени исленна, но не исленна, словом живаго Бога и пребывающаго вовеки.
 Зане всяка плоть яко трава и всяка слава чловеча яко цвет травный: изсше
 трава, и цвет ея отпаде. Глагол же Господень пребывает вовеки. Се же есть
 глагол, благовестованный в вас.

Соборное послание первое святого апостола Петра. 1, 22 — 25.

Двенадцать приборов на круглом столе,
 Двенадцать бокалов высоких стоят;
 И час уж проходит,
 Никто не приходит,
 Должно быть, друзьями
 Забыты оне. /240/
 Они не забыты — в урочную пору,
 Обет исполняя, друзья собрались,
 И вечную память пропели собором,
 Отправили тризну — и все разошлись.
 Двенадцать их было; все молоды были,
 Прекрасны и сильны; в прошедшем году
 Найлучшего друга они схоронили
 И другу поминки в тот день учредили,
 Пока на свиданье к нему не сойдут.
 «Счастлиное братство! Единство любви

Почтили вы свято на грешной земли;
 Сходитесь, други, как ныне сошлись,
 Сходитесь долго и песнею новой
 Воспойте свободу на рабской земли!»

Благословен твой малый путь,
 Пришлец убогий, неизвестный!

Ты силой Господа чудесной
 Возмог в сердца людей вдохнуть
 Огонь любви, огонь небесный.
 Благословен! Ты Божью волю
 Короткой жизнью освятил;
 В юдоли рабства радость воли
 Безмолвно ты провозгласил.
 Когда брат брата алчет крови —
 Ты сочетал любовь в чужих;
 Свободу людям — в братстве их
 Ты проявил великим словом:
 Ты миру мир благовестил;
 И, отходя, благословил
 Свободу мысли, дух любви!
 Душа избранная, зачем
 Ты мало так у нас гостила?
 Тебе здесь тесно, трудно было!
 Но ты любила здешний плен,
 Ты, непорочная, взирала,
 Скорбя, на суетных людей.
 Но ангела недоставало
 У Вечного Царя царей;
 И ты на небе в вечной славе
 У трона Божия стоишь,
 На мир наш, темный и лукавый,
 С тоской невинною глядишь. /241/
 Благоговею пред тобою,
 В безмолвном трепете дивлюсь;
 Молюсь тоскующей душою,
 Как перед ангелом молюсь!
 Сниди, пошли мне исцеленье!
 Внуши, навей на хладный ум
 Хоть мало светлых, чистых дум;

Хоть на единое мгновенье
 Темницу сердца озари
 И мрак строптивых помышлений
 И разгони, и усмири.
 Правдиво, тихими речами,
 Ты Расскажи мне все свое
 Земное благо-житие
 И научи владеть сердцами
 Людей кичливых и своим,
 Уже растленным, уже злым...
 Скажи мне тайное ученье
 Любить гордящихся людей
 И речью кроткой и смиреньем
 Смягчать народных палачей,
 Да провещаю гимн пророчий,
 И долу правду низведу,
 И погасающие очи
 Без страха к небу возведу.
 И в этот час последней муки
 Пошли мне истинных друзей
 Сложить хладеющие руки
 И бескорыстия елей
 Пролить из дружеских очей.
 Благословлю мои страданья,
 Отрадно смерти улыбнусь,
 И к вечной жизни с упованьем
 К тебе на небо вознесусь.

Благословен твой малый путь,
 Пришлец неславленный, чудесный!

В семье убогой, неизвестной
 Он вырос; и жизни труд,
 Как сирота, он встретил рано;
 Упреки злые встретил он
 За хлеб насущный... В сердце рану
 Змея прогрызла... Детский сон /242/
 Исчез, как голубь боязливый;
 Тоска, как вор, нетерпеливо,
 В разбитом сердце притаясь,
 Губами жадными впиалась

И кровь невинную сосала...
Душа рвалась, душа рыдала,
Просила воли... Ум горел,
В крови гордыня клокотала...
Он трепетал... Он цепенел...
Рука, сжимаяся, дрожала...
О, если б мог он шар земной
Схватить озлобленной рукой,
Со всеми гадами земными;
Схватить, измять и бросить в ад!..
Он был бы счастлив, был бы рад.
Он хохотал, как демон лютей,
И длилась страшная минута,
И мир пылал со всех сторон;
Рыдал, немел он в исступленьи,
Душа терзалась страшным сном,
Душа мертвела, а кругом
Земля, Господнее творенье,
В зеленой ризе и цветах,
Весну встречая, ликовала.
Душа отрадно пробуждалась,
И пробудилась... Он в слезах
Упал и землю лобызает,
Как перси матери родной!..
Он снова чистый ангел Рая,
И на земле он всем чужой.
Взглянул на небо: «О, как ясно,
Как упоительно-прекрасно!
О, как там вольно будет мне!..»
И очи в чудном полусне
На свод небесный устремляет
И в беспредельной глубине
Душой невинной утопает.

Додаток Б.
Портрет Коваленко Оксани Степанівни

Додаток В.

Портрет Ядвіги Гусиковської

Додаток Г.

Портрет Ганни Закревської

Портрет Варвари Миколаївни Репніної

Додаток Д.

Портрет Марії Василівни Максимович

Портрет Катерини Піунової

Портрет Ликери Полусмакової